

Protokół

12. posiedzenia, 6. sesyi, V. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 6. Października 1888.

Początek o godzinie 11 minut 55.

Przewodniczący: Marszałek krajowy J. E. Jan hr. Tarnowski.

Sekretarze: pp. Stanisław hr. Badeni, ks. Syczynski.

Obecnych posłów 109.

Ze strony c. k. Rządu: c. k. Namiestnik J. E. Filip Zaleski i c. k. Radca Namiestnictwa p. Kazimierz Laskowski.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i zagaja posiedzenie.

Protokoły 9. i 10. posiedzenia uznaje Marszałek za przyjęte, gdyż żadnych przeciw nim nie wniesiono zarzutów. Protokół zaś z 11. posiedzenia złożonym został do przejrzenia w biurze sejmowym.

Sekretarz p. Stanisław hr. Badeni czyta spis petycyj wniesionych po dzień 6. Października b. r. od Nr. 393 do Nr. 415 włącznie, które przydzielono następującym komisjom:

Komisji gminnej L. 393, 395, 396, 397.

Komisji propinacyjnej L. 394.

Komisji prawniczej L. 398.

Komisji budżetowej L. 399 do włącznie L. 408. L. 411, 412 i 413.

Komisji przemysłowej L. 409, 414.

Komisji szkolnej L. 410.

Komisji drogowej L. 415.

Przystąpiono do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest pierwsze czytanie wniosku posła Strassera w przedmiocie udzielenia zapomogi pogorzelncom gminy miasta Sołotwiny.

P. Strasser uzasadnia swój wniosek, pod względem zaś formalnym wnosi odesłanie takowego do komisji budżetowej z poleceniem zdania sprawy na jednym z najbliższych posiedzeń bez drukowania sprawozdania.

Izba uchwała zgodnie z tym wnioskiem bez rozprawy.

Następuje pierwsze czytanie wniosku posła Męcińskiego w przedmiocie udzielenia zapomogi pogorzelncom we wsi Bobrowniki z powiatu Tarnowskiego.

P. Męciński uzasadnia swój wniosek pod względem zaś formalnym wnosi odesłanie takowego do komisji budżetowej z poleceniem zdania sprawy na jednym z najbliższych posiedzeń bez drukowania sprawozdania.

Izba uchwała zgodnie z tym wnioskiem bez rozprawy.

Następuje sprawozdanie komisji petycyjnej z petycji L. s 56 Zwierzchności gminy Ciche, powiatu Nowotarskiego o przyjęcie sumy 252 zł. w. a. za utrzymanie Józefa Dragosza w peszteńskim komunalnym Domu ubogich, a przez gminę Ciche uiścić się mającą, w drodze łaski na fundusz krajowy.

Sprawozdawca poseł Pławicki uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Należytość za utrzymanie Józefa Dragosza w domu ubogich, przez gminę Ciche w pow. Nowotarskim w kwocie 252 zł. w. a. do rąk Ma-

gistratu w Peszcie uiścić się mającą, przyjmuje się w drodze łaski na fundusz krajowy.

Przemawia p. Romanowicz.

Po przemówieniu sprawozdawcy, Izba uchwała powyższy wniosek komisji.

Następuje sprawozdanie komisji petycyjnej z petycji L. s. 238 Zwierzchności gminy Czajkowa w powiecie Mieleckim, która prosi o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Macieja i Ewy Meilingerów, małoletnich sierót po zmarłym Karolu Meilingerze, w kwocie 207 zł. 60 ct. należącej się gminie miasta Buda-Pesztu za żywienie i leczenie tychże w czasie od 12. Maja 1886 do 17. Grudnia 1887 roku.

Sprawozdawca poseł Lubomirski uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta 207 zł. 60 ct., należące się gminie miasta Buda-Peszt od gminy Czajkowa za utrzymanie i leczenie Macieja i Ewy Meilingerów, małoletnich sierót, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Izba uchwała powyższy wniosek bez rozprawy.

Następuje sprawozdanie komisji administracyjnej:

a) z petycji L. s. 89. gminy Horożanka, powiatu Podhajeckiego, o potwierdzenie jarmarków i pozwolenie na pobór kopytkowego;

b) z petycji L. s. 124. miasta Mielnicy i dziewięciu innych gmin o spowodowanie zarządzenia, ażeby pobór rekrutów z powiatu sądowego Mielnickiego odbywał się w Mielnicy;

c) z petycji L. s. 125. miasta Mielnicy o rychłe utworzenie c. k. Urzędu podatkowego w rzeczonym mieście.

Sprawozdawca poseł Chamiec czyta sprawozdanie o petycji pod a) wymienionej, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycję gminy Horożanka o potwierdzenie dawnych koncesyj na jarmarki i przyzwolenie na pobór opłaty od zwierząt, na takowe przypędzanych, odstępuje się c. k. Rządowi do załatwienia.

Izba uchwała zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy

Sprawozdawca p. Chamiec czyta sprawozdanie o petycji pod b) wymienionej, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycję gmin powiatu sądowego Mielnickiego, ażeby komisya poborowa urzędowała dla tych gmin w Mielnicy, odstępuje się c. k. Rządowi z usilnem poparciem do załatwienia.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta sprawozdanie o petycji pod c) wymienionej, z następującym wnioskiem komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycję miasta Mielnicy o utworzenie c. k. Urzędu podatkowego tamże, odstępuje się c. k. Rządowi do rychłego uwzględnienia.

Izba uchwała zgodnie z wnioskiem bez rozprawy.

Następuje sprawozdanie z komisji gospodarstwa krajowego z petycji komitetu L. s. 340. c. k. galicyjskiego Towarzystwa rolniczego, dotyczącej wykonania ustawy krajowej o tępieniu ostów i kianiaki.

Sprawozdawca poseł Struszkiewicz uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd do energicznego wykonania ustawy z dnia 17. Lutego 1885 o tępieniu kianiaki i szkodliwych ostów w myśl petycji załączonej komitetu c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego do L. 340/272.

Izba uchwała powyższy wniosek bez rozprawy.

Następuje sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o wniosku posłów Struszkiewicza i Langiego w sprawie podniesienia gospodarstwa nabiłowego.

Sprawozdawca poseł Langie uwolniony od czytania sprawozdania, czyta następujący wniosek komisji:

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z obu Towarzystwami rolniczemi przedłożył na następnej sesji sejmowej wnioski, dotyczące popierania rozwoju przemysłu mlecznego i zorganizowania handlu produktami nabiłowymi.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby wyjednał u Wysokiego Rządu pomoc dla gospodarstwa nabiałowego w Galicyi.

W rozprawie ogólnej nikt głosu nie żąda, a Izba przystępuje do rozprawy szczegółowej.

Marszałek poddaje pod głosowanie ustęp I. i ustęp II. wniosku komisji.

Izba w głosowaniu uchwała oddzielnie ustęp I. i ustęp II. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Następuje z kolei sprawozdanie komisji administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego z projektem ustawy budowniczej dla znaczniejszych miejscowości w Galicyi.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz zostaje uwolniony od czytania sprawozdania.

W rozprawie ogólnej przemawia p. Abrahamowicz i zapowiada wnioski przy dyskusji specjalnej.

Przemawia p. Pilat.

Przemawia sprawozdawca.

Przystąpiono do rozprawy szczegółowej.

Sprawozdawca czyta Rozdział I. §. 1.

Ustawa budownicza

dla znaczniejszych miejscowości.

Rozdział I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy wymagające konsensu w ogóle.

Do budowy nowego i przekształcenia starego budynku, do zaprowadzenia w istniejącym budynku zmian, które wpłynąć mogą na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, warunki sanitarne lub na prawa sąsiadów, potrzebnem jest zezwolenie Zwierzchności gminnej (konsens).

Temu obowiązкови nie podlegają budowle wykonywane na cele publiczne przez państwo, kraj lub powiat, niemniej budowle kolei żelaznych i obok kolei żelaznych. (§§. 16. i 17.)

Izba uchwała Rozdział I. §. 1. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Przemawia p. Pilat i wnosi, iżby tylko te paragrafy osobno były poddawane pod głosowanie, co do których zgłoszone zostaną ewentualne poprawki, albo co do których ktoś zażąda głosu.

Izba zgadza się na ten sposób postępowania.

Marszałek zapytuje, czy kto z pp. posłów nie żąda głosu do poszczególnych paragrafów.

P. Koziebrodzki żąda głosu do §. 46, p. Abrahamowicz do §. 83, p. Uderski do §. 6.

Sprawozdawca prostuje następujące omyłki druku zawarte w projekcie ustawy, mianowicie:

Na str. 11. w §. 7. wierszu 8 zamiast „a oznaczeniem“ ma być „z oznaczeniem“; na str. 15. w §. 21. w ustępie drugim wierszu trzecim zamiast „uwiadomić“ ma być „uwiadamiać“; następnie na str. 26. §. 74. w wierszu 13. od dołu ma być: „winna Rada gminna załatwić“ zamiast „winna gmina załatwić“; w końcu w ustawie wprowadzającej w art. II. wierszu 3. zamiast „w ars. I.“ ma być „w art. I“.

Sprawozdawca czyta §. 2. do włącznie §. 6. projektu ustawy.

Marszałek poddaje pod głosowanie §§. 2, 3, 4 i 5 w brzmieniu następującem:

§. 2.

Roboty w szczególności konsensu wymagające.

W szczególności wymagają konsensu w §. 1. przepisane następujące roboty:

a) dobudowanie nowej części do istniejącego budynku, lub dobudowanie nowej części nad nim (nadbudowanie);

b) budowa studni i piwnie;

c) budowa nowego lub zmiana istniejącego kanału, ścieku, jany kloacznej, wychodków, zbiorników na wodę lub nawóz;

d) budowa nowych lub zmiana istniejących ognisk i kominów;

e) przeistoczenie pomieszczeń na sklepy, szopy, warsztaty, budynki gospodarskie lub łazienki i odwrotnie;

f) przeistoczenie niezamieszkałych budynków lub ich części na mieszkanie;

g) wyprowadzenie lub zniesienie murów ogniowych, wyprowadzenie lub zniesienie wszelkich ścian;

h) zmiana frontu od ulicy;

i) wybicie drzwi lub okien ku ulicy lub ku domom sąsiednim i urządzenie wystawy sklepowej;

k) przeistoczenie lub podwyższenie dachu;

l) zmiana powały, belków, wiązań, sklepień i t. p.;

m) stawianie słupów przy ulicy lub placu publicznym, oraz ustawianie ciężkich przedmiotów (posągów, kopuł i t. p.) nad gzymsami okapowymi;

n) wszelkie roboty połączone z wykopami ziemnymi;

o) odgraniczenie i odgradzanie gruntów prywatnych od ulic i placów publicznych.

§. 3.

Pomniejsze zmiany.

Pomniejsze zmiany w istniejącym budynku, które nie należą do rzędu robót w §. 2. wymienionych, nie wpływają na trwałość budynku, jego bezpieczeństwo od ognia, ani warunki sanitarne, wreszcie nie dotyczą praw sąsiadów, mogą być wykonane bez konsensu, jeżeli Zwierzchność gminna, którą strona interesowana o tem naprzód ustnie lub pisemnie uwiadomić winna, do trzech dni po uwiadomieniu nie oznajmi, że potrzebnym jest konsens do wykonania zamierzonej zmiany.

Przeciw orzeczeniu Zwierzchności gminnej, uznającemu potrzebę konsensu, rekurs nie ma miejsca.

§. 4.

Utrzymanie budynków w dobrym stanie.

Bez uwiadomienia Zwierzchności gminnej (§. 3.) mogą być tylko takie roboty wykonane, które mają na celu utrzymanie budynków w dobrym stanie a w szczególności: zewnętrzne oczyszczenie lub odświeżenie, ułożenie nowej podłogi, naprawa komina bez zmiany konstrukcji jego wewnętrznej lub zewnętrznej, — wreszcie przestawianie pieców i ognisk na dotychczasowym miejscu.

§. 5.

Linia regulacyjna i poziom.

Jeżeli nowy budynek ma stać przy ulicy lub placu publicznym, budujący jest obowiązany wyjednać sobie u Zwierzchności gminnej przed wniesieniem podania o konsens, albo równocześnie z tem podaniem, oznaczenie linii regulacyjnej i poziomu.

W tym celu należy wnieść podanie do Zwierzchności gminnej o zarządzenie oględzin na miejscu.

Zwierzchność gminna zarządzi wskutek takiego podania oględziny w obecności zawezwa-

nych sąsiadów, którym służy prawo wnoszenia zarzutów do protokołu.

Na podstawie takiego dochodzenia oznaczy Zwierzchność gminna w ciągu dni ośmiu linię regulacyjną i poziom zamierzonej budowy.

Izba w głosowaniu uchwała §§. 2, 3, 4 i 5 zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 6.

Wywłaszczenie.

Jeżeli wskutek oznaczenia linii regulacyjnej okaże się potrzeba cofnięcia budowy po za dotychczasową linię frontową, albo wysunięcia jej naprzód, wówczas w pierwszym przypadku właściciel gruntu budowlanego obowiązany jest odstąpić za wynagrodzeniem gminie na własność część gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, w drugim przypadku zaś tak długo nie będzie miał prawa przystąpić do wykonania projektowanej budowy, póki nie nabędzie na własność od dotychczasowego właściciela za wynagrodzeniem część gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, którą to część gruntu właściciel jemu odstąpić winien. Orzeczenie o wywłaszczeniu (§. 365. ust. cyw.) należy do władzy politycznej.

Gdyby w tych przypadkach co do wysokości wynagrodzenia ugoda do skutku nie przysła, oznaczy ją orzeczenie sądowe. Niedojście ugody nie wstrzymuje ostatecznego ustanowienia linii regulacyjnej i dalszej rozprawy budowniczej.

W razie zajęcia obcego gruntu pod budowę, konsens budującemu tylko wówczas udzielonym być może, jeżeli budujący wykaże, że otrzymał zezwolenie właściciela tego gruntu, albo że dał zabezpieczenie dostateczne wypłaty wynagrodzenia, które sąd oznaczy. Co do kwestyi jak należy oznaczyć linię regulacyjną i jaką przestrzeń odstąpić lub zająć pod budowę, wykluczona jest droga sądowa.

Przemawia p. Uderski i stawia do §. 6. następujący wniosek jako dodatek do tego §-u:

„Gdyby dla celów publicznej komunikacji, uznana została potrzeba otwarcia nowej drogi, placu lub ulicy przez grunta prywatne, bądź puste, bądź zabudowane, lub też rozszerzenia albo sprostowania istniejącej drogi, placu lub ulicy, obowiązany jest właściciel odnośnej realności,

potrzebną na ten cel część gruntu za wynagrodzeniem odstąpić, a nawzajem służy mu prawo nabyć od gminy na własność część gruntu, pozostałą z drogi, placu lub ulicy.

O wywłaszczeniu na powyższe cele przez powołane władze autonomiczne za potrzebne uznane, orzekają odpowiednie władze polityczne według obowiązujących w tej mierze prawnych przepisów.

Gdyby w obydwu powyższych przypadkach ugoda dobrowolna, co do ceny wynagrodzenia nie przysłała do skutku, cena ta będzie oznaczona przez sądowe oszacowanie."

Izba popiera dostatecznie tę poprawkę.

Przemawia p. Romanowicz, popiera poprawkę p. Uderskiego i wnosi odesłanie §. 6. wraz z poprawką p. Uderskiego do komisji celem ponownego opracowania.

Przemawia p. Uderski powtórnie.

Przemawia p. Pilat, przemawia p. Romanowicz powtórnie.

Przemawia sprawozdawca i zgadza się na odesłanie poprawki p. Uderskiego do komisji.

Izba w głosowaniu uchwala odesłanie wniosku p. Uderskiego wraz z §. 6. projektu ustawy do komisji celem ponownego przedstawienia.

Sprawozdawca czyta §§. 7 do włącznie 45. projektu ustawy.

Marszałek poddaje pod głosowanie §. 7. do włącznie §. 45. w brzmieniu następującem:

§. 7.

Plan budowy.

Do każdego podania o konsens ma być dołączony plan budowy w 2 egzemplarzach, podpisany przez jego autora i przez budującego.

Plan ten ma obejmować:

a) plan sytuacyjny, uwidoczniający położenie i granice gruntu, zabudować się mającego przyszłego budynku, starych zabudowań istniejących na gruncie budowlanym, dziedzińców i ogrodów, sąsiednich realności z wymiennieniem ich właścicieli i oznaczeniem liczb konskrypcyjnych lub katastralnych, oraz wykazujący kierunek przylegającej ulicy lub placu publicznego, z oznaczeniem ich szerokości i linii frontowych;

b) jeżeli budynek stawianym być ma bezpośrednio przy ulicy lub placu publicznym, plan niwelacyjny, wykazujący przekrój podłużny i po-

przezny przez środek ulicy lub placu z dokładnem oznaczeniem liczbami wysokości progu drzwi wchodowych nowej budowy; w innych wypadkach wystarczy oznaczenie poziomu gruntu budowlanego i wysokości progu drzwi wchodowych nowej budowy;

c) plany poziome wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i poprzeczny, fasadę budynku, tudzież, jeżeli budynek stawianym być ma bezpośrednio przy ulicy lub placu publicznym, oznaczenie wysokości domów sąsiednich.

Na planie piwnic powinny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, ich połączenie z kanałem głównym, przekrój poprzeczny i spadek, wreszcie ścieki i studnie.

Na planie poddasza przedstawić należy wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Niezwykle konstrukcyjne mianowicie żelazne, przedstawić należy rysunkami szczegółowymi.

Wszystkie plany winne być rysowane według miary metrycznej; a mianowicie:

a) plany sytuacyjne, obejmujące większą przestrzeń, według skali 1 : 500 albo 10 cm. = 50 m. naturalnej wielkości, przy mniejszych przestrzeniach według skali 1 : 250 albo 10 cm. = 25 m. naturalnej wielkości;

b) plany poziome mają być rysowane w wymiarach długości według skali planu sytuacyjnego, w wymiarach wysokości zaś według dziesięć razy większej skali;

c) plany budowli mają być sporządzane według skali 1 : 100 albo 10 cm. = 10 m. naturalnej wielkości.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają być wykonywane według skali, któraby ich dokładne zbadanie umożliwiła, a mianowicie w stosunku jak 1 : 10, 1 : 20, 1 : 50.

Jeżeli chodzi o budowę zwykłego włościańskiego lub małomieszczańskiego domu mieszkalnego, albo też o zwykłe budynki gospodarskie w tych częściach gminy, gdzie według §. 24. wolno jest stawiać budynki z drzewa lub pruskiego muru, wystarczy przedłożenie prostego szkicu budowy i planu sytuacyjnego, oznaczającego położenie budynku tudzież położenie i odległość najbliższych sąsiednich budynków. Zwierzchność gminna osądzi, czyli plan przedłożony

jest wystarczający, czyli też ma być zwrócony do uzupełnienia.

§. 8.

Komisyjne badanie planów.

W przeciągu dni ośmiu po wniesieniu podania o konsens, odpowiadającego wszelkim wymaganiom niniejszej ustawy, Zwierzchność gminna zarządzi zbadanie planów przez organa swoje techniczne i administracyjne w obecności budującego lub pełnomocnika jego, sąsiadów i fachowego kierownika budowy, jeżeli ustanowionym został.

W braku własnego organu technicznego powoła Zwierzchność gminna do komisyjnego badania planów znawcę nieinteresowanego w tej sprawie. Koszta, jakieby z tem powołaniem znawcy połączone były, ponosi podający o konsens. Naczelnik gminy oznacza termin komisyjnego zbadania planów, wzywa do udziału osoby wyżej wskazane i deleguje do tego innego członka Zwierzchności gminnej, gdyby sam nie mógł kierować czynnością.

§. 9.

Postępowanie przy badaniu planów.

Komisya mająca zbadać plan budowy spisze ze swej czynności protokół.

Czynność rozpoczyna się od technicznego zbadania planu i wyświecenia zachodzących wątpliwości.

Następnie przystępuje komisya do przesłuchania sąsiadów, zapytując ich, czy i jakie zarzuty czynią przeciw zamierzonej budowie.

W razie podniesienia zarzutów ze strony sąsiadów, zawezwie komisya zamierzającego budować do oświadczenia się na nie, starać się będzie o usunięcie ich w drodze ugody, a podniesione zarzuty i wynik rokowań zapisze do protokołu.

Protokół ten, podpisany przez wszystkich uczestników komisyi, lub zawierający wymienienie podpisane przez członków komisyi, którzy z uczestniczących w komisyi i z jakiego powodu odmówili podpisu, służyć będzie za podstawę ostatecznego załatwienia podania o konsens ze strony Zwierzchności gminnej, która w przeciągu dni dziesięciu po odbyciu komisyi wydać ma orzeczenie pisemne, pozwalające na zamierzoną budowę lub odmawiające pozwolenia.

W orzeczenie tem ma być dokładnie oznaczone:

- a) miejsce budowy;
- b) rodzaj budynku;
- c) materiał, z którego ściany i dach mają być stawiane;
- d) długość, szerokość i wysokość budynku, w miarze metrycznej;
- e) ilość i wymiar okien i drzwi;
- f) ilość i rodzaj ognisk.

Względy bezpieczeństwa ogniowego, względy sanitarne i inne publiczne, są dostatecznymi powodami do odmówienia konsensu.

Warunki lub zmiany przez Zwierzchność gminną zastrzeżone winny być w orzeczeniu dokładnie wskazane i ile możności w planach oznaczone. Jeden egzemplarz planu w każdym razie zwrócić należy podającemu, a drugi zachować w aktach.

W wypadkach w §. 3. wymienionych winno załatwienie nastąpić w ciągu trzech dni.

§. 10.

Prawo prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty, pochodzące z tytułu prawa prywatnego i takowe przy komisyjnem zbadaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, może być udzielony konsens na budowę, której względy publiczne nie stoją na przeszkodzie. Co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego podniesionych, ma Zwierzchność gminna odesłać strony do drogi prawa. W uchwale, konsensu na budowę udzielającej, należy wyraźnie wymienić zarzuty z tytułu prawa prywatnego podniesione i do drogi prawa odesłane.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymaną aż do rozstrzygnięcia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzoną być może (§§. 340, 341 i 342 ust. cyw.). O innych zarzutach rozstrzyga Zwierzchność gminna.

§. 11.

Zawiadomienie o konsensie.

Zwierzchność gminna zawiadomi pisemnie budującego i te strony interesowane, które poczyniły zarzuty, o załatwieniu podania o kon-

sens (§§. 9 i 10), a dowód doręczenia tych pisemnych zawiadomień przechowa w aktach.

§. 12.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być rozpoczęta dopiero wtedy, gdy konsens dany stał się prawomocnym. Prawomocnym staje się konsens, gdy do 14 dni po jego doręczeniu nie wniesiono żadnego rekursu.

§. 13.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona nie została rozpoczęta w ciągu dwóch lat od prawomocności konsensu.

W razie przerwania przez przeciąg dwóch lat budowy, rozpoczętej przed upływem powyższego terminu, należy naprzódawiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonym dalszym prowadzeniu budowy i oczekiwać jej rozstrzygnięcia, czy budowa może być dokończoną na podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizji planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu przeprowadzać należy podług postanowień §§. 8, 9, 10 i 11.

§. 14.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, należy ile możności łączyć rozprawę budowniczą z rozprawą przemysłowo-policyjną.

W każdym razie konsens na taką budowę udzielonym być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa.

§. 15.

Inne wyjątkowe postanowienia.

Przy budowach w rejonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

Odległość budynku od drogi krajowej i powiatowej ma wynosić przynajmniej trzy metry, a od drogi gminnej dwa metry. Wyjątek stanowią w tej mierze ulice i place, mające ustalone linie regulacyjne.

O rozprawie zarządzanej względem udzielenia konsensu na budowę przy drogach krajo-

wych, względnie powiatowych, należy co najmniej na trzy dni przed terminem badania planuawiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnie wniosku swojego.

W razie zamierzonej budowy na nadanem polu górniczem lub naftowem, albo też w jego sąsiedztwie, należy do rozprawy przepisanej §§. 8 i 9zawezwać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego. Jeżeli nowy budynek stawianym być ma na ustroniu w nie większym oddaleniu, jak dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsensawiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

§. 16.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ust. o budowie kolei żelaznych z dnia 19. Maja 1874 L. 70. Dz. u. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przebudowaniach budynków, obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rejonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsiębrania czynności urzędowych przy budowach w rejonie pożarnym kolei powołaniem jest stosownie do ustawy z dnia 26. Grudnia 1882. L. 3. Dz. u. kr. z roku 1883. c. k. Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze obowiązujących przepisów, także postanowienia niniejszej ustawy.

§. 17.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne, przedsiębranych przez państwo, kraj lub powiat, powołaniem jest do przeprowadzenia komisji (§. 8.) tudzież do przesłuchania sąsiadów i innych osób interesowanych, c. k. Starostwo, które co do linii regulacyjnej i poziomych przesłucha Zwierzchność gminną.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów, lub jeżeli wniesione w toku rozprawy usunięte zostały,awiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nie usunięte, nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego, postąpi c. k. Namiestnictwo według §. 10. ustawy.

§. 18.

Zabudowanie znaczniejszego obszaru.

Jeżeli na budowę ma być użytą część obszaru znaczniejszego, do zabudowania przeznaczonego, właściciel tego obszaru jest obowiązany najpierw postarać się o zatwierdzenie podziału obszaru tego na parcele budowlane. W tym celu winien przedłożyć Zwierzchności gminnej w dwóch egzemplarzach plan podziału na parcele z oznaczeniem wymiaru całego obszaru i poszczególnych parceli, niemniej plan sytuacyjny i niwelacyjny. Zwierzchność gminna zarządzi oględziny, a spisany protokół przedłoży Radzie gminnej, która projektowany podział zatwierdzi bezwarunkowo lub pod pewnemi zastrzeżeniami.

Przy zatwierdzaniu planów takiego podziału powinny być uwzględnione potrzeby komunikacji publicznej, bezpieczeństwo przyszłych budynków na wypadek pożaru i ich warunki sanitarne.

Jeżeli celem stosownego podziału gruntu na parcele budowlane nastąpić ma na żądanie właściciela sprostowanie lub rozszerzenie przylegającej albo utworzenie nowej ulicy, grunt ten przerynkający, właściciel obowiązany jest bezpłatnie odstąpić gminie przestrzeń gruntu na to potrzebną, jednak nie w większej szerokości jak metrów dwudziestu.

Gdyby zaś ze względów publicznych uznana została potrzeba utworzenia nowej ulicy przez grunta prywatne albo sprostowania lub rozszerzenia istniejącej ulicy, winien będzie właściciel gruntu odstąpić potrzebną na to przestrzeń za wynagrodzeniem. Wysokość wynagrodzenia będzie sądownie oznaczoną, jeżeli strony o nią nie zgodzą się.

§. 19.

Odbudowanie zniszczonych części miasta lub miasteczka.

W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia komisyonalne oględziny przestrzeni zniszczonej.

W skład Komisji wchodzi delegat Wydziału powiatowego, naczelnik gminy lub jego zastępca, tudzież powołani przez Wydział powiatowy rzeczoznawcy.

Strony interesowane winny otrzymać zaproszenie do udziału z oznaczeniem terminu oględzin.

Na podstawie protokołu oględzin sporządzonym zostanie plan regulacyjny, który przedłożonym zostanie Radzie gminnej do uchwalenia, a następnie Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia.

Dopiero na podstawie uchwalonego a zatwierzonego planu regulacyjnego, mogą być dawane konsensy do budowy na zniszczonej przestrzeni.

§. 20.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzeniu tego planu regulacyjnego przestrzegać należy głównie:

- a) aby w części mającej być odbudowaną usunięto ile możności wszystko, coby w przyszłości grozić mogło ponowieniem klęski;
- b) aby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym;
- c) aby ścieki, kanały i w ogóle środki odprowadzania nieczystości zostały w system ujęte;
- d) aby drogi i ulice były szerokie, proste i równe.

Rozdział II.

Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 21.

Kierownictwo budowy.

Budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się tylko osobami do tego prawnie upoważnionymi. Postanowienie to obowiązuje zwłaszcza przy budowlach na cele publiczne przemysłowe i wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych.

Do wykonywania mniejszych budowli parterowych, o pojedynczych konstrukcjach bez sklepień i urządzeń podziemnych (suterenu), wolno używać osób, posiadających dla wykonywania przemysłu budowlanego koncesję najniższej kategorii. Wreszcie, o ile w miejscu budowy nie znajdują się tacy przemysłowcy, może wła-

dza udzielająca konsensu przy budowlach nieznaucznych (chaty, budynki włościańskie) nie wymagać ustanowienia prawnie upoważnionego kierownika budowy.

Nazwisko kierownika budowy należy zawsze podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadamiać ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Kierownik budowy jest zarówno jak i budujący odpowiedzialnym za wszelkie naruszenie warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonych planów i w ogóle za wszelkie uchybienie przepisom tej ustawy. Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich ciąży вина.

Odstąpienie od zatwierdzonych planów jest tylko w takich wypadkach dozwolone, w których według §. 3. wystarcza uwiadomienie Zwierzchności gminnej. Każde odstąpienie od zatwierzonego planu winno być jednak podane do wiadomości Zwierzchności gminnej.

§. 22.

Skład materiałów budowlanych.

Bez pozwolenia Zwierzchności gminnej nie wolno składać na ulicy lub placu publicznym ani rumowiska, ani materiału budowlanego.

Udzielając takie pozwolenie, może Zwierzchność gminna ustanowić opłatę stósowną, która wpływać ma do kasy gminnej na rzecz utrzymania ulic i placów w stanie odpowiednim.

Pozwolenie na zajęcie kawałka ulicy lub placu nie powinno atoli żadną miarą powodować ujmy dotkliwej dla komunikacji publicznej.

§. 23.

Środki utrzymania porządku.

Miejsce budowy przy ulicach i placach publicznych należy na czas trwania jej oddzielić od nich parkanem lub w inny stósowny sposób. Dla poaanania możności zarządzenia środków ostrożności potrzebnych do utrzymania porządku przy budowie, obowiązany jest budujący uwiadomić Zwierzchność gminną o rozpoczęciu budowy na dni trzy przed przystąpieniem do niej.

Przy budowlach i naprawie ścian przypieających do ulic i placów publicznych, winien budujący ustawić przepisane znaki ostrzeżenia, a nadto w przypadkach, w którym nieuniknionem staje się chwilowe chociażby częściowe

przerwanie komunikacji publicznej, dać baryerę, w noey zaś oświetlić miejsce budowy latarnią.

§. 24.

Materiał do budowy.

W regule ma być użyty do budowy materiał ogniotrwały.

Wyjątek od tego postanowienia stanowią mogą:

a) budowle parterowe na odleglejszych ulicach i przedmieściach, gdzie zabudowania nie łączą się bezpośrednio, lecz są oddzielone od siebie dziedzińcami, ogrodami lub wolnymi placami.

Rada gminna obowiązana jest w ciągu roku licząc od dnia wejścia niniejszej ustawy w życie, oznaczyć część obszaru, w którym domy lub inne zabudowania tylko z materiału ogniotrwałego stawiane być mogą.

b) wszelkie budynki w miejscach kąpielowych lub klimatyczno-kuracyjnych, przeznaczone stale na mieszkania dla gości;

c) w gminach, w których materiał ogniotrwały jest nader kosztowny lub ludność zamieszkała uboga, może Rada gminna postanowić, iż z wyjątkiem mieszkalnych domów piętrowych (które jedynie z materiału ogniotrwałego wznoszone być mają) wszystkie inne budowy na całym obszarze miejskim z muru pruskiego lub drzewa stawiane być mogą.

Taka uchwała Rady gminnej wymaga do ważności swej zatwierdzenia przez Radę powiatową i nie może obowiązywać na dłuższy przeciąg czasu, jak lat dziesięć, licząc od dnia zatwierdzenia jej przez Radę powiatową.

Powyższe postanowienie może być jednak ponawianem w razie nie zaszłej zmiany w stosunkach, które ją pierwotnie spowodowały.

§. 25.

M u r y

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy.

Komisya badająca plany orzeka, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna uleżyć zmianie.

Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych parterowych i jednopiętrowych powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych co

najmniej 45 cm., a 30 cm. przy ścianach wewnętrznych, na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych, mających więcej pięter, dwa piętra najwyżej położone winny mieć grubość murów takich samych rozmiarów, to jest najmniej 45 cm. względnie 30 cm., w każdym zaś następujących dwóch niżej położonych piętrach, grubość murów o 15 cm. większą być musi.

Budynki z materiału nieogniotrwałego wznieszone, a położone przy rynku lub placu głównym, tudzież innych ulicach i placach publicznych, które Rada gminna oznaczy, winny być stawiane na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm. wysokości.

Mury fundamentów mają być o 15 cm. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów niewyprawionych w stanie surowym.

§. 26.

Odpowiedzialność za gatunek materiału budowlanego.

Kierownik budowy jest odpowiedzialny za jakość i trwałość materiału użytego do budowy.

§. 27.

Wysokość pokoi, wysokość i szerokość drzwi i okien.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość pokoi wynosić winna przynajmniej 2-50 m., wysokość okna najmniej 1 m., szerokość najmniej 60 cm., wysokość drzwi wchodowych w pokojach najmniej 2 m. i szerokość 1 m.

§. 28.

Podłoga parterowych pokoi.

Podłoga parterowych pokoi powinna w budynkach mieszkalnych leżeć przynajmniej 30 cm. po nad powierzchnią terenu budowlanego a w budynkach mieszkalnych położonych w miejscu wystawionem na wylew wód, winna się i podłoga w parterze być najmniej 32 cm. wzniesioną nad najwyższy stan wody, a gdyby to niemożliwym było, najmniej 32 cm. nad stan wody, powtarzający się w krótszych odstępach czasu.

Do powyższego przepisu należy według możliwości stosować się także przy przebudowywaniu takich budynków.

§. 29.

P i w n i c e.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione. Nie wolno budować piwnic pod nlicą lub placem publicznym, ani urządzać leżących drzwi do piwnic.

Okna z piwnic ku ulicy lub placowi publicznemu należy tak urządzać, aby nie przeszkadzały komunikacji publicznej, nie zagrażały bezpieczeństwu publicznemu i nie szpeciły ulicy lub placu.

§. 30.

Zamieszkanie piwnic.

Urządzenie pomieszczeń w piwnicach jest wzbronione. Sklepione piwnice mogą tylko w takim razie być użyte na warstwy, kuchnie i stajnie, jeżeli wysokość ich od podłogi do podniebienia w sklepieniu wynosi 2-50 m. a najwyższy punkt sklepienia góruje o 85 cm. nad poziomem. Do takich piwnic winno powietrze i światło mieć dostateczny przystęp za pomocą okien do otwierania.

§. 31.

Schody i klatka schodowa.

W domach piętrowych powinna istnieć za pomocą schodów komunikacja do wszystkich mieszkań, na strych, do piwnicy, na podwórze i na ulicę.

Schody mają być przynajmniej na 1 m. szerokie. Wysokość stopnia na schodach nie powinna wynosić więcej jak 16 cm. szerokość zaś nie mniej jak 29 cm. w linii podziałowej. Linia podziałowa przyjmuje się w obrębie 45 cm. od ściany. Poręcze muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwym. W domach piętrowych przynajmniej główne schody winny być ogniotrwałe.

Władza może stosownie do przeznaczenia i rozmiarów budynku zarządzić wybudowanie jednych lub kilku ogniotrwałych schodów ubocznych. Podsklepione schody i podesty o drewnianych stopniach uważane będą za ogniotrwałe.

Pod schodami jakoteż w klatce schodowej, nie wolno urządzać ognisk i otworów kominowych.

Klatkę schodową oddzielać ma od strychu powała u dołu wyprawiona, a na strychu wyłożona cegłą albo polepą z gliny 8 cm. grubą. Drzwi na strych prowadzące w domach muro-

wanych powinny być żelazne, albo pobite żelazną blachą, od strony strychu; drzwi te należy umieszczać w ogniotrwałej osadzie; drzwi leżące do podnoszenia są wzbronione.

§. 32.

Urządzenia wewnętrzne ogniochronne.

W budynkach z pruskiego muru lub drewnianych ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, mają być w przestrzeni przynajmniej metra od komina, a dwóch metrów od pieca lub ogniska, zupełnie murowane z cegiel lub kamienia.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych ma być pokryta cegłą lub polepą glinianą 8 cm. grubą, podłogę w piętrowych budynkach mieszkalnych należy w każdym piątrze oddzielać warstwą suchego nasypu od niższej powały.

§. 33.

Pomieszkania na poddaszu.

Pomieszkań w obrębie poddasza czyli strychu urządzać nie wolno. Wyjątek stanowią odosobnione pokoje w domach, których dachy mają strome kształty i tworzą przestronne poddasza jednak tylko wtedy, jeżeli te domy są od najbliższej granicy sąsiedniej najmniej 10 m. oddalone a pokoje te murowanemi lub przynajmniej ryglowanemi i tynkowanemi ścianami oddzielone od strychu i sieni i odpowiadają wymogom sanitarnym.

§. 34.

Latarnie w dachu.

Latarnie czyli klatki okien w dachu do oświetlenia schodów z góry winny być w budynkach murowanych całkowicie z cegły murowane i ogniotrwałe zamknięte od poddasza.

Ramy i przęty u okien w takich latarniach należy sporządzić z żelaza.

§. 35.

Kominy.

Budowania domów mieszkalnych bez kominów zabrania się bezwarunkowo.

Kominy winny być murowane; ściany kominów najmniej 15 cm. grube, wewnątrz komina gładko wytynkowane a zewnętrzna część w obrębie strychu wyprawiona.

Kominów na belkach lub pokładach drewnianych zakładać nie wolno. Wszelkie drzewo winno być najmniej o 15 cm. oddalone od we-

wnętrznego obwodu komina. Drzewa w ściany kominowe wpuszczać nie wolno.

§. 36.

Otwory kominów.

Otwór wewnętrzny kominów przelazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat a otwór kominów wązkich (cylindrowych) najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do jednego przewodu wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk, średnica kominów wązkich ma wynosić najmniej 20 cm. Każdy komin ma wystawać ponad szczyt dachu, a to, jeżeli dach jest ogniotrwałym, najmniej 50 cm., a jeżeli nie jest ogniotrwałym najmniej 1 m.

§. 37.

Kierunek kominów

Wszystkie kominy, a szczególnie wązkie (cylindrowe) winny być ile możności w pionowym kierunku stawiane. Większe pochylenie do poziomu jak 60 stopni jest zabronione. Jeżeliby z konieczności zezwolono na takie wyjątkowe pochylenie kominów wązkich, należy w miejscach, gdzie kierunek komina się zmienia, urządzić utwory do czyszczenia i mur tak zabezpieczyć, ażeby nie uszkadzały go kule do czyszczenia kominów.

§. 38.

Kominy fabryczne.

Kominy fabryczne i w ogóle kominy dla wielkich ognisk należy tak urządzać, aby dym i sadza nie zanieczyszczały powietrza w sposób dla zdrowia szkodliwy, albo dla sąsiadów dokuczliwy.

§. 39.

Kominy wązkie cylindrowe.

Wązkie cylindrowe kominy winny poczynać się w piwnicy, a gdzie piwnic nie ma, w parterze.

Nad podłogą, gdzie te kominy się poczynają, również na strychu, winny być zaopatrzone 1.50 m. nad posadzką lub polepą w podwójne żelazne drzwiczki do czyszczenia, dające się szczelnie na klucz zamykać. Materiał drewniany, znajdujący się w pobliżu drzwiczek, powinien być ogniochronnie osłonięty.

§. 40.

Ilość kominów.

W budynkach piętrowych nie powinien dym z ognisk należących do różnych piąter wchodzić do tego samego przewodu kominowego.

Jeżeli każde piętro ma swój własny przewód kominowy, przewód ten może się rozpo-
czytać na właściwem piętrze.

§. 41.

Piece piekarskie. Wędzarnie.

Piece piekarskie przemysłowe i w ogóle piece dla celów przemysłowych, należy umie-
ścić w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogni-
skiem winna być ogniotrwałe urządzone

Ściany w wędzarniach muszą być sporzą-
dzone z materiału ogniotrwałego i zaopatrzone
w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od
środku obite. Wędliny tylko na hakach lub prę-
tach żelaznych zawieszać wolno.

§. 42.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko
można, w odrębnem zabudowaniu. Stanowczo
wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów pa-
rowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym,
równie jak urządzenie sklepień lub pował nad
nimi. Tylko w razie udowodnionej konieczności
dopuszczona być może lekka powała.

§. 43.

Piece pokojowe.

Piece pokojowe, stojące bezpośrednio na
podłodze nieogniotrwałej, winny być podmuro-
wane na 30 cm. Przed drzwiczkami pieców, na-
leży podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać,
gdzie się wyrabia lub gromadzi materiał łatwo
zapaleniu podlegający.

Nie wolno także zastępować kominów mu-
rowanych rurami blaszanymi wewnątrz budynku,
ani też przeprowadzać takich rur przez ściały
drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Rury do odprowadzania dymu nie mogą
wychodzić na dziedziniec ani na ulicę

§. 44.

Kuchnie.

Podłoga w kuchni winna być dokoła ogni-
ska kamieniem lub cegłą wyłożona.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umie-
ścić kapę mурowaną lub blaszaną, by po wszyst-
kich stronach o 30 cm. wystawała poza kra-
wędz ogniska kuchennego. Dym z otwartych
ognisk tylko przelazowymi kominami odprowa-
dzać wolno.

W kuchniach angielskiem zwanych należy
dla odprowadzania pary urządzać otwory wen-
tylacyjne z drzwiczkami żelaznemi.

§. 45.

Stodoły, Szopy i t. p.

Stodoły, szopy i inne budynki, przeznaczone
na przechowywanie łatwo zapalnych materiałów,
jeżeli są zbudowane z materiału nieogniotrwa-
łego lub nieogniotrwałe pokryte, muszą być od
budynku mieszkalnego, równie jak od kuchni,
przestrzonią 10 m. oddzielone. Takie budynki
tylko wówczas przybudować można do domu
mieszkalnego lub do kuchni, jeżeli przyległe izby
mieszkalne, względnie kuchnie od nich oddzielone
zostaną trwałym murem ogniochronnym. Izb mie-
szkalnych zaś ani kuchni do takich budynków
dobudowywać nie wolno.

Izba w głosowania uchwała §§. 7. do włą-
cznie 45. zgodnie z wnioskiem komisji bez roz-
prawy.

Sprawozdawca czyta:

§. 46.

Suszarnie, piece do wypalania wapna lub cegły
i kuźnie.

Suszarnie na owoce, len lub konopie winny
być od innych budynków przynajmniej o 30 m.
oddalone.

Piece do wypalania wapna lub cegły mogą
stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru
miejskiego.

Kuźnie winny być oddalone od innych bu-
dynek przynajmniej o 30 m. lub urządzone
w budynkach ogniotrwałe zbudowanych.

Przemawia p. Władysław hr. Koziebrodzki
i stawia następujący wniosek:

Paragraf 46. ma brzmieć:

Kuźnie, suszarnie, piece do wypalania wa-
pna lub cegły.

Kuźnie, suszarnie na owoce, len lub na ko-
nokie, winny być od innych budynków przynaj-
mniej o 30 metr. oddalone i nie mogą być po-
kryte słomą. Jeżeli zaś są urządzone w budy-
niach, to budynki te muszą być ogniotrwałe zbu-
dowane.

Piece do wypalania wapna lub cegły mogą
stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru
miejskiego.

Izba popiera dostatecznie powyższy wniosek.

P. Romanowicz wnosi odesłanie wniosku p. Wł. Koziembrodzkiego oraz §fu 46. do komisji.

P. Wł. Koziembrodzki zgadza się na to.

Przemawia sprawozdawca.

Izba w głosowaniu uchwała zgodnie z wnioskiem p. Romanowicza.

Sprawozdawca czyta §§. 47. do włącznie 82. projektu ustawy.

Marszałek poddaje pod głosowanie §. 47. do włącznie 82. w brzmieniu następującem :

§. 47.

Pokrywanie dachów.

Dachy na takich budynkach, które według przepisów §. 24. z materiału ogniotrwałego budowane być muszą, winny być pokrywane łupkiem, dachówką, blachą lub innym materiałem ogniotrwałym.

W gminach zamieszkałych przez ludność niezamożną, gdzie pokrywanie dachów ogniotrwałym materiałem spotkałoby się na razie z przeszkodami trudnemi do zwalczenia, może Rada gminna postanowić. iż dachy, nawet w takich budynkach, które z materiału ogniotrwałego budowane być muszą, nieogniotrwałym materiałem pokrywane być mogą. Taka uchwała Rady gminnej wymaga do ważności swej zatwierdzenia przez Radę powiatową i nie może obowiązywać na dłuższy przeciąg czasu, jak lat dziesięć od zatwierdzenia jej przez Radę powiatową. Po upływie tego czasu może jednak, w razie dalszego trwania stosunków, które spowodowały taką uchwałę, odnośne postanowienie być ponowionem nową uchwałą Rady gminnej, zatwierdzoną przez Radę powiatową.

§. 48.

Pokrywanie dachów słomą.

Słomą dachów pokrywać nie wolno. Tylko na przedmieściach zupełnie oddzielonych może Zwierzchność gminna zezwalać słomą pokrywać dachy, jeżeli odległość budynku od sąsiednich wynosi przynajmniej 12 m., albo jeżeli budynek, słomą pokryty być mający, oddzielonym jest szeregiem drzew od budynków bliżej położonych.

Przepis ten odnosi się także do pokrywania dachów trzcina lub szuwarem.

§. 49.

Mur ogniochronny.

W budynku murowanym, długości przynaj-

mniej 25 m. przedzielać należy strych murem ogniochronnym.

Mur ogniochronny winien także oddzielać dachy budynków łączących się ze sobą, lub oddzielonych przestrzenią nie przewyższającą 10 m.

Mur ogniochronny winien o 35 cm. sięgać nad dach. Przejścia umieszczone w murze ogniochronnym w obrębie strychu, należy opatrzyć żelazniami, ogniotrwale osadzonemi drzwiami, któreby się same zamykały.

§. 50.

Wiązanie dachu.

Wiązanie dachu należy oddzielnie budować od pował strychowej i od muru ogniochronnego. Ani w powałę, ani też w mur nie wolno wpuszczać żadnej drewnianej treści konstrukcyi dachu.

Przy zastosowaniu potrzebnych środków bezpieczeństwa można wówczas od tego przepisu odstąpić, jeżeli według §. 24. ustawy może być użytym do budowy domu materiał nieogniotrwały, lub tam, gdzie dozwolone są izby pod dachem (poddasze).

§. 51.

R y n w y.

Dachy budynków od ulic i placów publicznych mają być zaopatrzone w rynwy odpowiednich rozmiarów, z kruszcem lub innego nieprzemakalnego materiału. Rury spustowe winny być jak najbliżej muru nrządzone i wedle możności wprost do kanału wprowadzone. Gdyby to połączone było z trudnościami, zasługującymi na uwzględnienie, należy wylot najwyżej 30 cm. nad chodnikiem umieścić.

§ 52.

Wychodki i zbiorniki kloaczne.

W każdym domu mieszkalnym mają być urządzone wychodki.

W domach piętrowych wychodki umieszczone być muszą w bezpośrednim połączeniu z budynkiem. W parterowych można urządzić je obok w bliskości budynku, tak jednak, ażeby nie były widoczne od ulicy lub placu publicznego. Wychodki należy budować według prawideł higienicznych i takiej objętości, ażeby na każde dwa mieszkania przynajmniej jedna komórka przypadała.

Zbiorniki dla nieczystości z wychodków winny mieć urządzone łatwy i ciągły odpływ do

jam kloacznych, kanałów lub przyrządów beczkowych, stosownie do systemu odpływu nieczystości w gminie zaprowadzonego.

Rada gminna wyda przepisy obowiązujące co do tego systemu.

Oddalenie zbiorników ma wynosić najmniej 2 m. od granicy sąsiedniej, a najmniej 8 m. od najbliższej studni. W częściach miasta gęsto zabudowanych zbiorniki te winny być murowane na cemencie z dnem nieprzepuszczalnym i zaopatrzone w odpowiednie nakrycie z otworem do czyszczenia.

Przy systemie kanałowym odpływu nieczystości obowiązany jest budujący urządzić w swojej realności kanały poboczne murowane i kryte, których wymiary wewnętrzne wynosić mają najmniej 60 cm. szerokości a najmniej 80 cm. wysokości.

§. 53.

Odpływ nieczystości z budynków.

Nawet przy starych budynkach jest bezwarunkowo wzbronione odprowadzanie wszelkich nieczystości z budynków na ulice lub place publiczne.

§. 54.

Balkony i ganki.

Przy budowie balkonów i ganków winna Zwierzchność gminna czuwać nad tem, by przez to nie ucierpiały ani komunikaeya publiczna ani regularność kierunku ulicy.

§. 55.

Przedmioty sięgające na linię frontową ulicy.

Schody przed domami, kraty i poręcze, jakoteż inne tego rodzaju przedmioty nie powinny wystawać po za linię frontową ulicy.

Okna lub okiennice wychodzące na ulicę, a nieumieszczone w wysokości przynajmniej 2 do 3 m. nad chodnikiem należy urządzić tak, aby się otwierały na wewnątrz, lub aby w stanie otwartym zupełnie przylegały do muru i nie sterczały nad ulicą. Tak samo mają być urządzone drzwi od ulicy na zewnątrz otwierane.

§. 56.

Budynki przy ulicach i placach publicznych.

Przy głównych ulicach i placach publicznych wolno na froncie stawiać tylko budynki główne. Inne budynki służące na gospodarze lub podobne cele, jako to: stajnie, wozownie i t. d. mają być w podwórzu umieszczone.

Gdyby ze względu na położenie miejscowe budynki takie tylko przy froncie ulicy postawionymi być mogły, a względy publiczne nie przemawiały przeciw temu, można na to wyjątkowo zezwolić. W takim wypadku jednak budynki te winny posiadać odpowiednią fasadę.

Budynki frontowe muszą przypierać bezpośrednio do siebie lub do granicy sąsiedniej. W przeciwnym razie odległość ich powinna wynosić najmniej 6 metr. a fasada przyczółka domu ma być zastosowaną do fasady frontowej.

§. 57.

Domy parterowe przy głównych ulicach.

Rada gminna może oznaczyć okręg gminy, w którym tylko piętrowe domy stawiać wolno. W takim razie może Rada gminna wyjątkowo dozwolić budowy domu parterowego w tym okręgu jednak tylko pod warunkiem wyprowadzenia murów w takiej grubości, ażeby w danym razie wybudowanie piętra było możliwem.

Przepis ten nie odnosi się jednak do domów w ogrodzie położonych.

§. 58.

Cofnięcie budynków głównych od frontu.

Budynki główne przy ulicach głównych (§. 57.) należy stawiać bezpośrednio w linii frontowej tych ulic.

Jeżeli przed takimi budynkami ma być urządzonym ogród lub zajazd, cofnięcie od frontu może być dozwolone pod następującymi warunkami:

- a) budynek cofnięty tak winien być budowany, jak to przepisano dla domów frontowych,
- b) odstęp budynku od ulicy nie może wynosić mniej jak 3 mtr., a placu tego nie wolno użyć na budynki podrzędne, magazyny, składy lub w inny sposób szpecący;
- c) budynek należy od ulicy odgraniczyć sztachetami.

§. 59.

Chodniki.

Jeżeli w części miasta lub miasteczka, w której staje budynek, są urządzone chodniki, budujący jest obowiązany urządzić chodnik przed domem swoim. Późniejsze jednak utrzymanie chodnika w dobrym stanie należy do gminy.

Chodnik ma być ułożonym z takiego materiału, jaki Rada gminna dla danej ulicy lub części miasta oznaczy.

§. 60.

Grunta niezabudowane.

Przy ulicach i placach głównych winny być wszystkie grunta niezabudowane parkaniem lub w inny stosowny sposób zamknięte.

Zwierzchność gminna może rozporządzić, ażeby niezabudowane grunta także przy innych ulicach i placach zostały oparkanione i ogrodzone.

§. 61.

Ogrodzenia, płoty i t. p.

Jaki materiał dozwolany być może do urządzenia odgrodzeń zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Odległość odgrodzeń od dróg krajowych, powiatowych i gminnych ma wynosić najmniej 30 centymetrów.

Na odgrodzeniach wzdłuż dróg publicznych, jakoteż na odgrodzeniach takich, które dotyczą zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, peżu, odpadku łądyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 62.

Fasady domów.

Fasady domów frontowych winny być ile możności zgodne z zasadami dobrego smaku. Wzbronionem jest używanie takich kolorów, które jaskrawością szpecą widok lub rażą oczy.

§. 63.

Studnie.

Gdzie miejscowe stosunki tego wymagają, a nie zachodzą nadzwyczajne trudności, budujący jest obowiązany urządzić na gruncie budowlanym studnię, jeżeli można ją urządzić w odległości od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk, przepisanej w §. 52. Studnia taka powinna być ocembrowaną, a ocembrowanie to wznosić się o 80 cm. ponad poziom terenu.

§. 64.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku, słomą, trzezną lub szuwarem pokryć się mającego, cięży na budującym obowiązek oddzielenia go szeregiem drzew od budynków sąsiednich.

§. 65.

Plantacye.

Zwierzchność gminna jest obowiązana pielegnować starannie istniejące plantacye i urzą-

dzać ile możności nowe na pustych placach należących do gminy.

Gdzie na to stosunki miejscowe zezwalają, obowiązana jest Zwierzchność gminna sadzić i utrzymywać drzewa na placach publicznych budynkami otoczonych i przy ulicach obok chodników.

Rozdział III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 66.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej.

Przed daniem takiego pozwolenia musi odbyć się na miejscu komisyjnie zbadanie stanu budynku pod względem sanitarnym i bezpieczeństwa publicznego.

Komisya badająca stan budynku składa się z naczelnika gminy lub jego zastępcy i znawcy technicznego. Komisya zbada, czy budowa wykonana jest zgodna z planem zatwierdzonym, czy odpowiada wymaganiom sanitarnym i warunkom bezpieczeństwa publicznego. Według wyniku tych oględzin załatwi Zwierzchność gminna odnośną prośbę budującego.

§. 67.

Termin zamieszkania

Budynek murowany, podczas wiosny pod dach doprowadzony, a w jesieni narzucony, może być dopiero w następnej wiosnie zamieszkanym. Budynek zaś w jesieni pod dach doprowadzony, a w następnej wiosnie narzucony, może dopiero w jesieni do zamieszkania być oddany. Gdyby w powyższych okresach czasu tylko niektóre części domu zostały wykończonemi, może Zwierzchność gminna dać pozwolenie na częściowe zamieszkanie budynku, jeżeli zachodzą warunki określone w ostatnim ustępie §. 66.

§. 68.

Taksy za oględziny.

Oględziny nowo wybudowanych domów odbywa Zwierzchność gminna bezpłatnie. Tylko dla znawców, nie będących urzędnikami gminnymi, uiścić ma budujący do rąk Zwierzchności gminnej taksę, której wysokość ustanowi Rada gminna.

§. 69.

Oczyszczenie placu budowy.

Właściciel budynku jest obowiązany w własnym koszcie po wykonaniu budowy usunąć gruz, ziemię wykopaną i wszystkie inne przedmioty tamujące komunikację, albo zanieczyszczające ulicę lub plac publiczny, zasypać doły, chodnik lub bruk nadwierzony naprawić, słowem przywrócić do pierwotnego stanu przyległy plac lub ulicę.

§. 70.

Utrzymanie istniejących budynków.

Każdy właściciel budynku jest obowiązany utrzymać go w dobrym stanie, czysto i porządku. Winien mianowicie zapobiegać wszelkim uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, lub zdrowiu mieszkańców, albo szpeciść ulicę lub plac publiczny.

§. 71.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i poleci właścicielowi z wyznaczeniem stosownego terminu i zagrożeniem następstw prawnych (§. 82.) podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa, bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

§. 72.

Naprawa dachów.

W tych częściach obszaru miejskiego, w których w przyszłości tylko domy z dachem ogniotrwałym mogą być budowane (§. 47.), łatanie istniejących dachów gontowych tylko w takich wypadkach jest dozwolone, jeżeli wiązanie stolea jest zdrowe, a pokrycie w tak dobrym stanie zachowane, że wystarczy jednorazowe wyłatanie w granicach czwartej części dachu na każdej połąci.

Przed rozpoczęciem łatania dachu należy uzyskać pozwolenie Zwierzchności gminnej.

Rozdział IV.

Władze wykonawcze.

§. 73.

Zwierzchność gminna

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;

b) zachowano linię regulacyjną i poziom;

c) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;

d) do wykonania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 21. i

e) tylko dobrego trwałego materiału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna w wypadkach pod a), b) i c) wymienionych, wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod d) usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod e) zarządzić uprzątnienie z placu budowy materiału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnosić rekurs do Rady gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 3. niniejszej ustawy.

Rekurs od zarządzenia, wstrzymującego budowę rozpoczętą, nie ma mocy odraczającej.

§. 74.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

a) rozstrzyga rekursy wniesione od rozporządzeń Zwierzchności gminnej;

b) zarządza sporządzenie ogólnego planu miasta, zatwierdza go i czuwa nad jego peroryodycznym uzupełnieniem przez Zwierzchność gminną;

c) zatwierdza plany budynków, przeznaczonych na cele gminy lub zakładów gminnych;

d) zatwierdza plany podziału znaczniejszych obszarów na parcele budowlane (§. 18.);

e) uchwała plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miasta (§. 19.);

f) oznacza części obszaru miejskiego, w których tylko materiał ogniotrwały do budowy uży- tym być może (§. 24.);

g) w gminach, w których materiał ogniotrwały jest nader kosztowny lub ludność ubogą, postanawia z zatwierdzeniem Rady powiatowej, że w następującym przeciągu lat 10 z wyjątkiem mieszkalnych domów piętrowych, wszystkie inne budynki na całym obszarze miejskim z muru

pruskiego lub drzewa stawiane być mają (§. 24. lit. c.);

h) uchwała w sprawie wyjątkowego uwolnienia gminy miejskiej od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materiałem (§. 47.);

i) wydaje obowiązujące przepisy o systemie kanalizacji (§. 52.);

k) oznacza okręg miasta, w którym tylko piętrowe domy stawiać wolno i daje wyjątkowe pozwolenie na stawianie domu parterowego w tym okręgu (§. 57.);

l) oznacza wysokość taksy dla znawców za oględziny nowo wybudowanych domów (§. 68).

Rekurs w sprawach budowniczych wniesiony do Rady gminnej, winna Rada gminna załatwić merytorycznie najdalej do czterech tygodni od dnia podania. Po upływie tego czasu i po bezskutecznym upływie terminu naznaczonego Radzie gminnej przez Wydział powiatowy do rozstrzygnięcia rekursu, ma Zwierzchność gminna przedłożyć akt Wydziałowi powiatowemu, który wyda orzeczenie tak, jak gdyby po przystąpieniu Rady gminnej do orzeczenia Zwierzchności do niego rekurs został wniesiony.

Uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod b) c) d) e) f) i) k) określonych winny być w obrębie gminy ogłoszone. Od tych uchwał wolno stronom interesowanym wnieść za pośrednictwem Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w ciągu dni 30 od ich ogłoszenia.

Do rekursu od uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod a) wymienionych, służy termin dni 14 od doręczenia tej uchwały; ten rekurs również wnosić należy przez Zwierzchność gminną.

§. 75.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy załatwia rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej.

§. 76.

Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancja rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady powiatowej.

Rekurs ma być wniesiony za pośrednictwem Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od doręczenia orzeczenia.

§. 77.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym

postanowieniami §§ 104, 105, 106 i 107 ustawy gminnej z dnia 12. Sierpnia 1866 L. 19 Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

Rozdział V.

Postanowienia karne.

§. 78.

Przekroczenia objęte nstawą karłą.

Przekroczenia przepisów budowniczych, objęte ustawą karłą, będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

§. 79.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma assesorami. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 5 do 100 zł. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej aresztem od 24 godzin do 20 dni.

§. 80.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym, wydanym w myśl §. 79., mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§. 81.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeżeli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew zatwierdzonemu planowi, winna Zwierzchność gminna, niezależnie od natychmiastowego wstrzymania budowy (§. 73.), wydać orzeczenie czyli i o ile wykonana budowa może być pozostawioną, czyli też ma być zmienioną, lub zupełnie zniesioną.

Przeciw orzeczeniu Zwierzchności gminnej służy zwykła droga rekursu wszystkim stronom interesowanym.

Niezależnie od tego może nastąpić ukaranie winnego w myśl §§. 78. i 79.

§. 82.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynków pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej

ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

Izba w głosowaniu uchwala §. 47. do włącznie §. 82. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta:

Rozdział VI.

Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 83.

Zasadnicze postanowienie

Obszary dworskie w tych miejscowościach, w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom niniejszej ustawy.

Przemawia p. Abrahamowicz i wnosi następującą poprawkę: §. 83. ma brzmieć:

„Budowle na gruntach obszaru dworskiego położone pośród zabudowań gmin w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom tej ustawy.“

Izba popiera poprawkę p. Abrahamowicza

Przemawia p. Chamiec i wnosi odesłanie poprawki p. Abrahamowicza wraz z paragrafem 83. proponowanym przez komisję, do komisji administracyjnej.

Przemawia p. Abrahamowicz.

Przemawia p. Uderski, przemawia p. Abrahamowicz dla sprostowania faktu.

Przemawia p. Stanisław hr. Badeni.

Przemawia p. Chamiec powtórnie.

Przemawia p. Pilat.

Izba na wniosek p. Kaprego uchwala zamknięcie dyskusji.

Przemawia sprawozdawca.

Przystąpiono do głosowania.

Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek p. Chameca t.j. odesłanie poprawki p. Abrahamowicza wraz z §. 83. do komisji celem ponownego przedstawienia.

Izba uchwala zgodnie z wnioskiem p. Chameca.

Sprawozdawca czyta §§. 84 i 85 projektu ustawy.

Marszałek poddaje pod głosowanie §§. 84 i 85. w brzmieniu następującem:

§. 84.

Zwierzchność gminna i Rada gminna.

Wykonywanie wszystkich czynności policyi budowniczej jak niemniej prawo karania za przekroczenie przepisów tej ustawy na tych częściach

obszaru dworskiego, które leżą pośród zabudowań gminy, należy do zakresu działania gminy.

Toż samo odnosi się do karczem i szynkowni, w których stosownie do postanowienia §. 7. ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. Maja r. 1866. L. 20. Dz. u. kr. sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy, tudzież co do stajni, szop i tym podobnych zabudowań należących do karczem lub szynkowni tego rodzaju.

Nadto, jeżeli budynek na obszarze dworskim stawiany, mniej aniżeli o 30 m. oddalonym jest od zabudowanego terytorium gminy, a Zwierzchność gminy uważa, że budynek ten stawianym jest wbrew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może Zwierzchność gminna o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który winien na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak, jak gdyby w tej sprawie doniego rekurs wniesionym został przeciw orzeczeniu w pierwszej instancji wydanemu.

§. 85.

Przełożony obszar dworskiego.

Na częściach obszaru dworskiego, nieobjętych postanowieniami ustępu 1. i 2. §. 84., wstępuje przełożony obszar dworskiego w zakres działania Zwierzchności gminnej i Rady gminnej z wyjątkiem prawa karania w §. 79. określonego, które przysługiwać ma e. k. Starostwu.

Izba uchwala §. 84. i §. 85. zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta tytuł ustawy w brzmieniu następującem: „Ustawa budownicza dla znaczniejszych miejscowości“.

Izba uchwala powyższy tytuł bez rozprawy.

Marszałek wzywa sprawozdawcę do odczytania Art. I. ustawy wprowadzającej.

Sprawozdawca czyta:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają następujące miejscowości (miasta i miasteczka): Belz, Biecz, Bircza, Bóbrka, Bohorodeczany, Bolechów, Borszczów, Brzesko, Brzozów, Budzanów, Bursztyn, Busk, Chodorów, Chrzanów, Chyrów, Cieszanów, Czortków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dobczyce, Dobromil, Dolina, Dubiecko, Dukla, Dynów, Gliniany, Głogów, Grybów, Grzymałów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jaworów, Jazłowiec, Jezierzany, Kałusz, Kamionka strumiłowa,

Kańczuga, Kęty, Kolbuszowa, Komarno, Kope-
czyńce, Kosów, Kozowa, Krystynopol, Kulików,
Kuty, Leżajsk, Limanowa, Lisko, Lubaczów, Łań-
cut, Łysiec, Maków, Mielec, Mielnica, Mikołajów,
Mikulicze, Monasterzyska, Mościska, Muszyna,
Myślenice, Nadwórna, Niepołomice, Niżniów, Ni-
żankowice, Nowy Targ, Obertyn, Olesko, Oświę-
cim, Otynia, Peczeniżyn, Pilzno, Pistryń, Piwni-
czna, Podhajce, Podkamień, Podwoleczyska, Po-
morzany, Potok złoty, Przemysłany, Przeworsk,
Radomyśl (w pow. Mieleckim), Radymno, Ra-
dziechów, Rawa ruska, Rohatyn, Ropczyce, Ro-
zdół, Rudki, Rudnik, Rymanów, Sassów, Sienia-
wa, Skala, Skalał, Skole, Sokółów, Sołotwina,
Staremiasto, Stara-Sól, Stary Sącz, Stansów,
Strzyżów, Sucha, Szezerzec, Tarnobrzeg, Tłu-
macz, Toporów, Trembowla, Tuchów, Turka, Ty-
czyn, Tyśmienica, Uhnów, Ulanów, Ustrzyki dol-
ne, Wiśnicz Nowy, Wisznia Sądowa, Wojnicz, Za-
błotów, Zakoście, Zator, Zbaraż, Zborów, Żmi-
gród, Żurawno, Żydaczów, Żywiec.

Przemawia p. Szczęsny Koziebrodzki i sta-
wia wniosek, ażeby do rzędu miejscowości, które
podlegać mają przepisom niniejszej ustawy, zali-
czyć Chorostków.

Przemawia sprawozdawca dwukrotnie.

Izba w głosowaniu uchwala wniosek posła
Szczęsnego Koziebrodzkiego; a następnie uchwala
Art. I. projektu ustawy zgodnie z wnioskiem
komisji i z dodatkiem posła Szczęsnego Kozie-
brodzkiego.

Sprawozdawca czyta Art. II. ustawy wpro-
wadzającej w brzmieniu następującem:

Art. II.

Postanowienia §§. 2. do 15. ustawy ognio-
wej dla miast i miasteczek, wydanej na mocy
cesarskiego patentu z dnia 28. Lipca 1786. zo-
stają uchylone dla miejscowości w Art. I. wy-
mienionych.

Przemawia p. Chamiec i wnosi odesłanie
artykułu II. do komisji administracyjnej.

Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek
p. Chamca.

Izba uchwala zgodnie z wnioskiem posła
Chamca.

Sprawozdawca czyta Art. III.:

Art. III.

Ustawa niniejsza zacznie obowiązywać w dni
dziewięćdziesiąt po jej ogłoszeniu.

Izba uchwala Art. III. zgodnie z wnioskiem
komisji bez rozprawy.

Sprawozdawca czyta Art. IV. tytuł i wstęp
projektu ustawy wprowadzającej:

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu
Ministrowi spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi
i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakow-
skiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa
Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Kra-
kowskiem wydaję załączoną ustawę, zawierającą
przepisy budownicze dla znaczniejszych miejsco-
wości w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz
z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i rozporzą-
dzam co następuje:

Izba uchwala Art. IV. tytuł i wstęp projektu
ustawy zgodnie z wnioskiem komisji bez rozprawy.

Sekretarz poseł Stanisław hr. Badeni czyta
następującą interpelacyę:

Interpelacya

do Jego Ekscelencyi p. Namiestnika jako c. k.
Komisarza rządowego.

Na mocy ustawy państwowej z dnia 20.
Czerwca 1888. gorzelnie rolnicze mają prawo do
t. z. praecipium 30% z całego kontyngentu, czyli
do 299.237 hektolitrow, przeznaczonych wyłącz-
nie na rzecz gorzeln rolniczych. Zaś z reszty
ogólnego kontyngentu w ilości 698.221 hektolitru.
przypada w myśl ustawy 457.004 hektl. łącznie
więc kontyngent gorzeln rolniczych wynosi
756.241 hektl. Gdy zaś produkeya faktyczna go-
rzeln rolniczych wypośrodkowana w myśl usta-
wy wynosiła 897.848 hektl., to okazuje się, że
na każde 100 hektl. faktycznej produkeyi gorzel-
nie rolnicze otrzymać winny 84.2 hektolitru. Gdy
jednak do udziału w kontyngencie dopuszczone
są także inne gorzelnie, prócz tych, które w kam-
paniach 1884/5.—1886/7. opłacały podatek ry-
czaltowy, mianowicie gorzelnie określone §. 2.
L. 2. lit. a) i b) to przyjmując produkeyę tych
gorzeln w Monarchii na 20 do 24.000 hektolitru,
okazuje się konieczność obniżenia kwoty na hekto-
litrze produkeyi faktycznej przypadającej do 82
hektol. lub nieco niżej za 100.

Wyższe jednak obniżenie kontyngentu gorzelników rolniczych na podstawie faktycznych stosunków — wydaje się niedopuszczalnym.

Obecnie Dyrekcya skarbowe powiatowe przyznają właścicielom gorzelników rolniczych ilości kontyngentu niższe o co najmniej 12% niżeli im się to należy w moc ustawy państwowej z dnia 20. Czerwca 1888.

Właściciele ci ponieśli i ciągle jeszcze ponoszą nieobliczone szkody spowodowane niezwykłym przewlekaniem wydania i ogłoszenia instrukcyi wprowadzającej w życie państwową ustawę spirytusową, bo gdy ustawa ogłoszona została 20. Czerwca br. i obowiązującą jest ona już z dniem 1. Września br., wspomniany regulamin objaśniający ustawę i podający normy dla urzędzenia gorzelników wydany został w drugiej połowie Sierpnia, a dopiero w pierwszych dniach Września b. r. otrzymały go organa straży skarbowej.

Przerabianie tedy gorzelników mogło rozpocząć się we Wrześniu, gdy nasze stosunki rolnicze wymagają pnszczenia w ruch gorzelników najpóźniej 1. Października.

Niepodobna jest nawet opisać, z jakimi trudnościami przyszło walczyć właścicielom gorzelników, aby w tak krótkim czasie dokonać przeróbki tak aparatów jako i lokalności gorzelnicznych i trudno też obliczyć, jak wysokie a bezpotrzebne ponieśli oni stąd koszta.

Gdy w końcu wszystkie trudności usunięte i gorzelnice przerobiono odpowiednio do kontyngentu ustawą nam przyznanego i gdy każdy właściciel gospodarstwa z gorzelnią połączonego zastosował do tego kontyngentu ilość opasowego bydła i cały system wyżywienia inwentarza, c. k. Dyrekcya finansowe powiatowe niespodziewanie, zniżyły ilość kontyngentową wódki o 12%. Mamy przekonanie, że prawnie należąca się ilość kontyngentu, zwróconą nam zostanie, ale fabrykacya spirytusu i połączonych z nią wyprawów nie mogą znieść niepewności, ani też raz już urzędzonego rozmiaru naczyń zaciernych — niepodobna jest teraz zmieniać, aby je potem już w środku rozpoczęcia kampanii znowu powiększać — czego nawet wzbraniają postanowienia ustawy.

1) Niżej podpisani mają zaszczyt zapytać Jego Ekscelencyę, czyli jest Mu wiadomem, z jakich powodów nie wymierzono dotychczas poszczególnym gorzelnikom kontyngentu w myśl ustawy z dnia 20. Czerwca 1888. im należnego?

2) Czem da się usprawiedliwić ta zwłoka, która producentów spirytusu na wielkie naraża straty?

3) Co Wys. c. k. Rząd uczynić zamierza, aby położyć tamę temu nieprawidłowemu z ustawą niezgodnemu stanowi rzeczy, a mianowicie, aby nieprawnie gorzelnikom rolniczym wstrzymana ilość kontyngentu w wysokości 12% jak najprędzej przyznaną im została.

Lwów d. 6. Października 1888.

Mieczysław Rey.

Lasocki, Czartoryski, G. Romer, W. Koziebrodzki. Stan. Stadnicki, Tadeusz Langie, Wasilewski. A Czaykowski, Feliks Pławicki, Seweryn Henzel. Wierzbicki. J. Męciński, Zamoyski, A. Łabomirski, Sanguszko, Mazaraki, Stan. Jędrzejowicz, Lanekoroński, Małecki, Żarski, W. Struszkiewicz, Jaworski, Wład. Wolański, Ks. Sawa, Tyszkowski, Korytowski, Brykczyński, L. Sapięha, W. Siemiginowski, Łubieński, T. Rozwadowski, Russocki, K. Badeni. Fruchtman, S. Koziebrodzki, Z. Dembowski, J. Stadnicki, Kapri, W. Rogoyski, Mycielski, Płaziński, Piętak, W. Żuk-Skarszewski. Simon, Zborowski, Goldman, Szeptycki, T. Merunowicz, Lenartowicz, Chrzanowski, Moysa, Romanowicz, Skrzyński, Borkowski, Z. Słonecki, Bartoszewski, S. Tarnowski jun., Skalkowski.

Marszałek oświadcza, iż interpelacyę powyższą zakomunikuje J. E. p. Komisarzowi rządowemu.

Po wyczerpaniu porządku dziennego Marszałek zamyka posiedzenie i naznacza następne na dzień 8. Października b. r. o godz. 11. przed południem.

Porządek dzienny tego posiedzenia zostanie pp. posłom rozesłanym.

Marszałek wyraża w końcu oczekiwanie, że w ciągu dnia wejdą jeszcze prace komisyi, dostarczające przedmiotu do obrad.

Koniec posiedzenia o godz. 2. po południu

Marszałek krajowy :

Jan hr. Tarnowski w. r.

Sekretarze :

Stanisław Badeni w. r.

Ks. Michał Siczyński w. r.